

Mary Kemperink

Anders dan de anderen

HOMOSEKSUALITEIT OP HET SNIJVLAK VAN
LITERATUUR EN MEDISCHE WETENSCHAP

Querido Facto
Amsterdam · Antwerpen

2024

Inhoud

1	Vooraf	11
	<i>Een tragische liefdesaffaire</i>	11
	<i>Literatuur en homoseksuele identiteit</i>	13
	<i>LGBTQ+</i>	15
	<i>Homoseksualiteit als identiteit</i>	18
	<i>Homoseksualiteit als stoornis</i>	20
	<i>Lezerspubliek</i>	24
	<i>Wat is 'literatuur'?</i>	26
2	Vriendschap	32
	<i>'Trouw tot in den dood'</i>	32
	<i>Vroege vriendschapsretoriek</i>	34
	<i>Het achttiende-eeuwse vriendschapsmodel</i>	36
	<i>Vriendschap en seksualiteit</i>	41
	<i>Een riskante vriendschap aan het begin van de negentiende eeuw</i>	46
3	Eerste medische theorieën en praktijken	50
	<i>Misdadige seksualiteit</i>	50
	<i>De homoseksueel als type</i>	52
	<i>Groeiende medische interesse</i>	59
4	Bouwen aan een wetenschappelijk fundament	63
	<i>Frankrijk versus Duitsland</i>	63
	<i>De arts als bevrijder</i>	69
	<i>Na Hirschfeld</i>	72
	<i>Late geluiden uit Engeland</i>	75
	<i>Freud</i>	78
5	Artsen met de pen	81
	<i>Het lezerspubliek</i>	81

	<i>Artsen en de literaire wereld</i>	84
	<i>Retorische technieken</i>	88
6	Bekentenissen van homoseksuelen	97
	<i>De bekentenis als medische bron</i>	97
	<i>'Vous êtes, Monsieur, mon seul ami au monde'</i>	101
	<i>Vroege egodocumenten in handen van politie en justitie</i>	104
	<i>Een moedermoord</i>	109
	<i>De autobiografie</i>	111
	<i>Vaste thema's</i>	112
7	De bekentenis als literaire tekst	118
	<i>Confidences et aveux d'un parisien (1850-1861)</i>	118
	<i>Literaire verwijzingen en wendingen</i>	120
	<i>Poëzie als retorisch middel</i>	123
	<i>De roman van hun leven</i>	125
	<i>Een Duitse arts schrijft aan Krafft-Ebing</i>	126
	<i>Een Italiaanse aristocraat schrijft aan Zola</i>	130
	<i>Een Duitse arbeider schrijft aan Hirschfeld</i>	136
	<i>Wie schreef wat?</i>	140
8	Hermafroditisme	143
	<i>Fragoletta</i>	143
	<i>Vergeestelijkte en verontrustende schoonheid</i>	145
	<i>Medische belangstelling</i>	148
	<i>'Mes souvenirs'</i>	154
	<i>'Der Mensch ist nicht Mann oder Weib, sondern Mann und Weib'</i>	157
9	De lesbienne (1830-1890)	163
	<i>Méphistophéla</i>	163
	<i>Achttiende-eeuwse Franse pornografie</i>	167
	<i>Lesbische seks en liefde in hogere kringen</i>	173
	<i>Prostituees en de vrouwenliefde</i>	180
	<i>De clitoris: een gevaarlijk speeltje</i>	184
	<i>Sappho</i>	186
	<i>Chevalier en de lesbische literatuur</i>	189
10	Verwerpelijke liefde en seks tussen mannen (1830-1890)	192
	<i>Porno voor en over mannen</i>	192
	<i>Naturalisme en mannenseks</i>	195
	<i>Op kostschool</i>	199
	<i>In het leger</i>	203

- 11 Mooie liefde en seks tussen mannen (1830-1890) 208
 - Balzac en *Vautrin* 208
 - Byron 215
 - Walt Whitman 218
 - Ulrichs als schrijver 229
 - Fridolins heimliche Ehe* 233
 - De literaire beeldvorming 237

- 12 De viriele mannelijke homoseksueel 241
 - Vrouwelijkheid 241
 - De Griekse eros 242
 - Oxford 245
 - 'The magnetic force of the male adolescent': Pater en Addington Symonds 247
 - 'Freundesliebe': Der Eigene 255

- 13 De efebe (1890-1930) 266
 - Mannelijke schoonheid 266
 - Seks met kinderen in het strafrecht 267
 - Seks met kinderen in de medische literatuur 268
 - Stefan George 272
 - Thomas Mann 277
 - The Romance of a Choir-Boy* 281
 - Jacques d'Adelswärd-Fersen 284
 - Achille Essebac 286
 - Joséphin Péladan 291
 - Gesublimeerde seksualiteit 296

- 14 Tendensliteratuur (1890-1930) 299
 - Tendensliteratuur 299
 - Literaire veroordelingen 302
 - Literaire pleidooien 308
 - Wetenschap 310
 - Religie 315
 - De Griekse oudheid 317
 - Kunst en kunstenaars 318
 - De vijandige buitenwereld 320
 - Lastige punten: verwijfdheid, seks en pedofilie 325
 - De reikwijdte van de boodschap 320

- 15 Liever shockeren dan beleren (1890-1930) 333
De moraal terzijde 333
Constanten in de beeldvorming 338
Seks en liefde 342
Het Sodom en Gomorra van Marcel Proust 345
Onderhuidse moraal 351
- 16 Openhartige poëzie (1890-1930) 356
Brandbaar materiaal: Addington Symonds 356
Engelse dichters in de gevarenszone 359
'Unsrer kranken Liebe Last': Alfred Grünwald 364
'Het bloed beeft schaamteloos door mijne leden': Jacob Israël de Haan 367
De kring rond Natalie Clifford Barney 374
Onverschrokken porno van een beroemde dichter 383
Openhartigheid, maar wel met mate 385
- 17 Poëzie voor ingewijden 388
Hoe verborgen is verborgen? 388
Het grote geheim 391
Anders-zijn 395
De techniek van het verbergen 399
Suggestieve referenties 405
Mystificaties 407
- 18 Epiloog 413
Homoseksuele lezers en schrijvers 413
Het bredere lezerspubliek 414
Vertalingen 415
Naar de eenentwintigste eeuw 417
- Dankwoord 423
- Verantwoording 425
 Noten 426
 Bibliografie 487
 Register van personen 525